

Televisió catalana i televisió en català

Resoldre bé el problema de la televisió en català és capital per a l'ús, conservació i estímul de la nostra llengua. Tan o més important que el decret —manta vegada diferit de publicació— sobre l'ensenyament del català. Conec de prop molts vailets de pares catalans, que van a escoles catalanes, que respiren constantment la catalanitat a casa seva i que a l'hora de jugar juguen entre ells en castellà perquè han vist la tele. Perquè certes fórmules, certes frases, certes interjeccions, les han oïdes constantment repetides en castellà i se'ls han quedat incrustades en aquesta llengua.

Ara es parla d'una televisió catalana. Però abans que aquesta, abans de tenir una emissora de circuit tancat que emeti exclusivament en català, cal conquerir nous espais en català a la televisió estatal. En una organització de l'Estat espanyol en la qual la llibertat fos completa, la televisió als Països Catalans hauria de ser del tot en català (com ho hauria estat sense la guerra civil i el franquisme), com en el País Basc hauria de ser en èuscar i a Galícia en gallec, amb alguns espais informatius en castellà en atenció a la gent nouvinguda que parla exclusivament aquesta llengua i no ha tingut temps d'adaptar-se i comprendre el català. Perquè de cortesos també en sabem ser, però es veu que no volem ser-ho. ¿O no és veritat allò de «archivo de la cortesía»?... Dit altrament la televisió hauria de ser programada al revés de com és ara, que *ens concedeixen* uns espais com si ens perdonessin la vida. Al cap i a la fi la televisió de l'Estat la paguem entre tots, i no és just que paguem perquè se'ns serveixi el que ells volen. Diuen que qui paga mana, però a vegades aquest proverbi falla.

I dic que aquests espais en el circuit estatal són prioritaris i més importants que una televisió catalana perquè si s'estableix que aquesta, com a empresa privada, l'Estat pot considerar, hipòcritament, que amb això ja ens donem per satisfets i que ja tenim el que ens pertoca; i no és cert. Primer, perquè això suposaria, per part nostra, pagar la televisió dues vegades: l'estatal i la catalana. En segon terme perquè això, a la meua manera de veure, té un inconvenient i un perill encara major, fàcil de comprendre. Mentre uns engegariem, satisfets, la tele catalana, uns altres no l'obririen mai i obririen sempre el circuit en llengua castellana, i la dicotomia que actualment sofreixen els Països Catalans entre catalano-parlants i castellano-parlants subsistiria i fins i tot potser s'accentuaria. Ja ho sé, que una televisió pot tenir l'atracció i l'esquer de la qualitat, i que vagi conquerint una audiència cada dia major, però tot això encara està per demostrar. En canvi, el què és demostrat és que l'home, arreu del món, en la qüestió de la llengua segueix, majoritàriament, la llei del mínim esforç. La llengua materna crea uns quadres mentals i uns atavismes dels quals és difícil despendre's. La simple llei de la inèrcia fa que hom continuï emprant els mots i les locucions apresos durant la infantesa. Si el català ha sobreviscut durant els segles de decadència és, en gran part, gràcies a aquesta llei.

Una televisió en català, a part de la televisió estatal, i abans que en aquesta hagi estat donat a la nostra llengua el rang i els espais que li pertoquen, podria enganyar-nos a nosaltres mateixos. Ens calen, de primer, molts més espais en català, començant pels

que ens pertoquen els dissabtes i diumenges, perquè segons la programació actual, es veu que en català és una mica tolerat per Jahvè, perquè aquest dia encara emeten «Terra d'escudella», però no deu ser la llengua del Senyor perquè els diumenges és del tot inexistent.

Josep Palau i Fabre

Avui, 19 d'octubre del 1978